

1984/85:106

Tisdagen den 26 mars

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 18 innevarande månad.

2 § Tredje vice talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Holger Bergman*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 1 april–den 30 juni.

Erforderlig ledighet beviljades.

Tredje vice talmannen anmälde att *Nina Jarlbäck* (s) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Holger Bergman*.

3 § Meddelande om svar på interpellation 1984/85:121

Anf. 1 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag vill anmäla att Jörn Svenssons interpellation om vissa arbetsmetoder inom socialtjänsten på grund av min arbetsbelastning inte kommer att besvaras innan stipulerad tid. Jag har kommit överens med Jörn Svensson om att interpellationen skall besvaras den 26 april.

4 § Meddelande om svar på interpellation 1984/85:114

Anf. 2 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill meddela att jag på grund av utrikes resor ej inom föreskriven tid kommer att besvara Carl-Henrik Hermanssons interpellation 1984/85:114 om Förenata staternas embargopolitik. Jag har för avsikt att med Carl-Henrik Hermansson komma överens om en tidpunkt för besvarande av interpellationen.

5 § Svar på fråga 1984/85:371 om angelägenheten av statligt lån för att starta ål- och laxforellodling

Om angelägenheten av statligt lån för att starta ål- och laxforellodling

Anf. 3 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jens Eriksson har frågat jordbruksministern om denne anser det vara mera angeläget att stödja en verksamhet som avser att vid Boliden AB starta ål- och laxforellodling än att stödja svensk fiskerinäring.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Det projekt som gett anledning till Jens Erikssons fråga är ett s. k. arbetstagariniterat projekt, ATIP. Frågor om stöd till sådana projekt prövas av styrelsen för teknisk utveckling, STU. STU:s beslut om stöd skall godkännas av regeringen i de fall stödet överstiger 5 milj. kr. Jag vill understryka att stödet inom ATIP-programmet, liksom vanliga ekonomiska stöd för produktutveckling från STU, har karaktären av lån med återbetalningsskyldighet. Det är således inte fråga om stöd i form av bidrag.

ATIP-programmet tillkom under stor politisk enighet i avsikt att stimulera anställda att engagera sig i produktförnyelsefrågorna inom det egna företaget.

I det nu aktuella Bolidenprojektet har stora insatser gjorts av de anställda för att utveckla projektet. Bolidenprojektet, som stöds utifrån industripolitiska motiv, innebär att man utnyttjar företagets stora kunskap om vattenrening i allmänhet och speciella reningsprocesser angelägna för fiskodling. Boliden har i dag stor kunskap inom området kemisk rening och kommer i projektet även att studera möjligheten att nå bakteriologisk rening. All kunskapsutveckling som framkommer inom projektets ram, och som inte bedöms vara affärshemlighet, kommer att bli allmänt tillgänglig och kan därmed utnyttjas av bl. a. övriga svenska fiskodlare. Mot denna bakgrund kan lånet till Boliden även ses som ett komplement till de stöd som finns till svensk fiskerinäring.

Anf. 4 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på den fråga som jag ställde till jordbruksministern. Jag vill säga att jag tycker svaret är informativt.

När jag ställde frågan hade budgetpropositionen just kommit. Vi var då många som var bekymrade över de förslag den innehöll som bl. a. innebar att värdet av fiskerilånen reducerades till noll. Det väckte av naturliga skäl uppmärksamhet, för att inte säga irritation, när industriministern samtidigt beviljade en ny typ av fördelaktiga lån till en bransch som konkurrerar med fisket på marknaden.

Fiskerilånen omfattar allt som allt 25 milj. kr., och de skall fördelas mellan många sökande. De flesta får därför avslag. Lånebeloppet kan högst uppgå till 1,5 milj. kr. En medelstor fiskebåt kostar i dag 5–6 milj. kr., och de största kostar nästan lika mycket som Boliden investerar i sin odlingsanläggning.

Man kan inte frigöra sig från känslan att regeringens omsorg om fisket inte ligger i nivå med det intresse och den omsorg industriministern visar för

fiskodling hos de stora bolagen.

En fiskebåt i tiomiljonersklassen sysselsätter åtta personer, så det ger faktiskt bättre sysselsättningseffekt att investera i fiskebåtar än i odling.

Jag har ingenting emot att staten lånar ut pengar till anläggningar för uppfödning av fisk, men man måste då se till att man inte får en snedvriden konkurrens som slår ut en näring som är så viktig för sysselsättningen i kust och skärgård.

Det finns ett stort intresse för havsbruk i våra grannländer, och även här i Sverige, men av svaret framgår att dessa lån var skraddarsydda för Boliden. Det är synd att inga andra har samma möjlighet. Våra musselodlare i Bohuslän har stora bekymmer för närvarande, då musslorna inte kan skördas på grund av att de blivit giftiga av algblooming. Det hade varit värdefullt om även de kunde ha fått fördelaktiga lån.

Jag förstår att industriministern inte kan svara på vad jordbruksministern anser det angeläget att låna ut pengar till, men hans synpunkter hade varit värdefulla att få. När jag nu har möjlighet, tar jag emellertid tillfället i akt och frågar industriministern om det finns möjlighet för andra uppfödare, dvs. havsbrukare, att erhålla samma slags lån som de Boliden har erhållit.

Anf. 5 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag vill återigen betona att det primära i detta projekt är den teknik- och kunskapsutveckling som sker inom ramen för projektet. Huvudsyftet är att studera bakteriologisk rening som ett alternativ till kemisk rening och därvid utnyttja företagets stora kunskaper om vattenrening. Det är således inte fråga om ett stöd till ål- och laxforellodling i sig utan ett industripolitiskt betingat stöd i teknikutvecklande syfte. Stödet bör därför bedömas utifrån dessa utgångspunkter. Det bör inte kritiseras med utgångspunkt i samhällets politik för fiskerinäringen. Skall man bedöma det ur fiskerinärings synpunkt kan det, som jag framhållit i mitt svar, ses som ett stöd till denna näring genom att ny reningsteknik utvecklas.

Stödet är inte skraddarsytt för Boliden. Det är klart att STU får pröva de ansökningar som kan komma in från andra intressenter.

Får jag sedan säga till herr Eriksson att jag visst anser det viktigt att värna om svensk fiskerinäring. Samtidigt är det viktigt att ta vara på alla möjligheter till utveckling av ny teknik och nya kunskaper. Det förlorar inte svensk fiskerinäring på.

Jag menar att det är viktigt att stödja den typ av verksamhet som bygger på initiativ och idéer hos de anställda. I det här fallet har man från fackligt håll mycket aktivt engagerat sig i projektet tillsammans med det berörda företaget i syfte att vidareutveckla allt det kunnande som finns i företaget. Från företagets sida har man också satsat betydande belopp i ett tidigare utvecklingskede. Jag vill på nytt säga att svensk fiskerinäring naturligtvis inte har någonting att förlora på att vi här i Sverige utvecklar en avancerad reningsteknik. Tvärtom kan detta på sikt komma att ha positiva effekter för näringen.

Jag tycker att herr Eriksson borde vara mycket nöjd med att man gör

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

sådana här insatser. Det borde ligga i deras intresse som han försöker tillgodose genom sin fråga.

Anf. 6 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Man kan av industriministerns inlägg få uppfattningen att detta är något som kan omsättas i praktiken nästan var som helst. Men det är förbehållet ett fåtal som har tillgång till varmvatten, om jag inte är fel underrättad. Det är naturligtvis de stora bolagen som nu går in och konkurrerar på marknaden med andra odlare och med dem som skall försörja sig på att fiska.

Svensk fiskerinäring är betjänt av att utvecklas. Även jag menar att odling kan bli ett bra komplement till ett skärgårds- och kustfiske. Men det gäller inte den typ av odling som innebär odling i varmvatten, där man utnyttjar spillvatten från en industri. Sådana odlingar finns för resten redan, bl. a. i Danmark och på flera andra håll, så detta är inte något speciellt nytt som kommit in i bilden.

Vad jag menar är att vi måste se till att vi inte med statliga pengar utvecklar något och samtidigt slår ihjäl något annat. Då vinner vi inga arbetstillfällen, utan då förlorar vi arbetstillfällen i stället.

Överläggningen var härmed avslutad.

**6 § Svar på frågorna 1984/85:398, 402, 405 och 410 om arbetsmark-
nadssituationen i Avesta, Fagersta och Storfors**

Anf. 7 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Karl Boo, Lars-Ove Hagberg, Hans Petersson i Hallstahammar och Bo Finnkvist har ställt vissa frågor till mig med anledning av den pågående omstruktureringen inom specialstålsindustrin och dess effekter på sysselsättningen i Avesta och Fagersta.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Bakgrunden till frågorna är den pågående omstruktureringen inom specialstålsindustrin och dess effekter på sysselsättningen i Avesta och Fagersta.

Internationellt sett har stålindustrin sedan mitten av 1970-talet mer eller mindre befunnit sig i kris. Denna kris har också i hög grad berört den svenska specialstålsindustrin, vars utveckling under senare år kännetecknats av försämrad lönsamhet och minskad konkurrenskraft, såväl på hemmamarknaden som internationellt.

I syfte att skapa förutsättningar för en fortsatt livskraftig svensk industri inom området rostfritt stål förelade regeringen riksdagen våren 1984 ett förslag till statlig medverkan till en ny ägarstruktur inom branschen. Förslaget har därefter godkänts av riksdagen.

Statens medverkan i sammanhanget har bestått av vissa låneeftergifter. Ägarna till berörda specialstålsföretag fick å sin sida göra betydande

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

motprestationer, bl. a. i form av finansiella insatser.

Vidare fick stålföretagen göra åtaganden som skulle leda till att ny sysselsättning kunde skapas i Bergslagen och i första hand i de bruksorter som direkt kunde komma att beröras av den väntade omstruktureringen inom specialstålsindustrin. En sådan motprestation var berörda företags åtaganden att bilda ett särskilt bolag för dessa ändamål, Bruksinvest AB, samt att tillskjuta 100 milj. kr. i aktiekapital till detta bolag. Stålföretagen åtog sig att genom bl. a. styrelserepresentation i Bruksinvest direkt verka för att ny sysselsättning skulle kunna skapas i anslutning till den förutsedda omstruktureringen i specialstålsindustrin.

Staten har uppfyllt sina åtaganden i enlighet med den ingångna specialstålsuppgörelsen. Övriga parter, dvs. ägarna till specialstålsföretagen, tycks däremot inte ha tagit sina åtaganden i Bruksinvest på allvar. Bruksinvest bildades den 1 juli 1984. Enligt vad jag erfarit har ännu inga satsningar gjorts. Detta strider klart mot de intentioner som låg till grund för bolagets bildande och berörda företags åtaganden gentemot staten. Jag har därför under gårdagen i samtal med företrädare för Bruksinvest klargjort att regeringen förväntar sig att bolaget omedelbart börjar använda sina resurser på det sätt som var förutsatt i överenskommelsen, så att nya arbetstillfällen snarast skapas, i första hand på de orter som drabbas av omstruktureringen. Jag avser då i första hand Avesta och Fagersta, men även Storfors bör ha hög prioritet i Bruksinvests inledande satsningar.

Avslutningsvis vill jag understryka att Bergslagen, vari både Avesta och Fagersta ingår, sedan flera år har hög prioritet inom industri-, regional- och arbetsmarknadspolitiken. Mot bakgrund av att Bergslagen under en rad av år drabbats av omstruktureringar inom industrin innehöll specialstålspropositionen våren 1984 också förslag till särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagsregionen. Bl. a. har statens industriverk (SIND) och styrelsen för teknisk utveckling (STU) fått regeringens uppdrag att medverka med utvecklingsinsatser i Bergslagen. SIND har på regeringens uppdrag tillkallat en Bergslagsdelegation med bred representation från regionen. Enligt vad jag erfarit är SIND:s och STU:s verksamhet efter inledande samråd med berörda länsstyrelser och utvecklingsfonder nu inne i ett aktivt skede. Efter rekommendation av Bergslagsdelegationen har verken beslutat om medel till projekt för sammanlagt ca 12 milj. kr.

Betydande statliga resurser har således ställts till förfogande för satsningar på industriell förnyelse i Bergslagen, och arbetet på att ge denna region ett mer varierat näringsliv är i gång. Finansiella och institutionella resurser saknas inte i dagsläget, utan vad som erfordras är målmedvetet arbete i de organ som särskilt skapats samt på lokal och regional nivå, för att tillvarata regionens resurser och utveckla en ny, livskraftig näringslivsstruktur. Det är regeringens avsikt att se till att detta arbete med kraft fullföljs. Regeringen förväntar sig att Bruksinvest kraftfullt engagerar sig i de akuta omstruktureringproblemen i enlighet med vad som förutsattes i specialstålsöverenskommelsen.

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om arbetsmark-
nadsituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

Anf. 8 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Beskedet från koncernledningen i Avesta AB i början av februari i år att 500 arbetstillfällen skulle försvinna i företaget, varav merparten i Avesta, var dystert och skapade stor oro bland de anställda och i kommunen. Mot bakgrund av tidigare neddragningar och friställningar i företaget samt nedlägganden av andra stora industrier i bygden låg beskedet långt över den smärtgräns kommunen kan tåla. Oron gällde också vad som ytterligare skulle komma att ske i framtiden. Denna oro har faktiskt inte minskat under de sex veckor som har gått sedan jag ställde min fråga.

Vid en så stor omstrukturering som det här är fråga om måste självfallet samhället hållas informerat om vad som händer. Mina frågor till industriministern gällde ju om regeringen var informerad och visste vad som skulle hända, och också vilka åtgärder man var beredd att vidta. Tydligen är mina frågor berättigade, något som faktiskt bekräftas av ordföranden i Dalarnas SAP-distrikt, tillika ordförande i utvecklingsfonden och i löntagarfonden i området samt även ledamot i länsstyrelsens styrelse. Han ropade i ett tal nyligen efter regeringens initiativ och hjälp i den här frågan.

Nu har industriministern redovisat vad som har hänt efter uppgörelsen 1984. De eftergifter i form av avskrivningar som då gjordes från statens sida har i mycket ringa utsträckning tillfallit Avestaområdet. Jag vill instämma i den kritik som industriministern i svaret har framfört mot just Bruksinvest för dess uteblivna insatser under tiden fram till nu. Det är beklagligt att inte mera har kommit ut av de möjligheter som Bruksinvest verkligen hade.

Min fråga – och det är väl en fråga som man ställer sig i Avesta – blir: Kan det inte, och bör det inte komma, ett nytt "Uddevallapaket" för Avesta och Fagersta, med konkreta insatser från statsmakternas sida och också hjälp med förmedling av nya företag till dessa orter? Det är vad de utsatta orterna verkligen behöver.

Jag vill till sist, herr talman, säga att det ändå är bra att länsstyrelserna i Kopparbergs och Västmanlands län nu har samlats till överläggningar om hur insatser kan ske i det mycket besvärande läge som de här två orterna befinner sig i.

Anf. 9 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! 500 arbetstillfällen vid Avesta Järnverk hotar att försvinna. Det är beskedet från koncernledningen för en tid sedan.

Det var i höstas som man spädde på arbetslösheten ytterligare genom att avskeda folk. I det läget, sade industriministern i ett frågesvar, skulle regeringen sätta fart på Bruksinvest. Industriministern hänvisade också till det löfte om insatser utöver satsningen i Bruksinvest som de tidigare ägarna har avgivit. Min fråga till industriministern var därför: Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att se till att ägarna tar sitt fulla ansvar för den här regionen?

I svaret talas om arbetsmarknadspolitiska satsningar och regionalpolitiska satsningar. Men huvudfrågan är vad de nuvarande och de tidigare ägarna

skall bidra med. Det har inte berörts i det här svaret på annat sätt än genom en notering om att Bruksinvest bör ta sitt ansvar.

Nu väntar vi en lågkonjunktur, och då räknar de arbetande vid Avesta Järnverk med att det blir ytterligare avskedanden. Men näringslivschefen i Avesta säger att det egentligen är bra att man skär ned, för då kan nya idéer komma fram. Detta kan till viss del stämma i en speciell situation. Men det Avesta AB gjort har inte med några nya idéer att göra, utan det är gamla idéer man tillämpar när man kastar ut folk. Var är Avesta AB:s nya idéer någonstans? Det blir inga nya idéer! Och vad tänker regeringen göra åt det?

I regeringens avtal med Nordstjernan och Johnson talas det om snabba omstruktureringar, och deras medverkan slås fast i punkt 3 i avtalet. I punkt 4 talas om nyskapande av arbetstillfällen, och det gäller Bruksinvest. Är det inte så att redan avtalet för ett år sedan var ett nederlag, eftersom ägarna köpte sig fria genom att satsa 25 miljoner i Bruksinvest? I dag sitter regeringen där och kan bara moralisera över att Bruksinvest inte gör någonting i det här läget. Det är sanningen.

På ett stort möte ställde jag en direkt fråga till Gunnar Engman. Jag frågade: Vad tänker ni i övrigt göra när industriministern säger att ägarna skall ta sitt ansvar utöver satsningen i Bruksinvest? Jag fick svaret: Samhället tar ju in skatter, och man får väl klara det den vägen.

Det är inställningen hos ledningen för Avesta AB, som man från statens sida har att göra med. Frågan är: Vad kan en arbetarregering göra åt situationen i det läget? Om det skall bli ett Avestapaket, då kan det inte bara handla om regeringsinsatser av regionalpolitisk och arbetsmarknadspolitisk art. Uddevallapaketen innehöll ju till största delen en satsning från ett stort multinationellt företag. I det här fallet borde det vara Avesta AB och de gamla ägarna i Nordstjernan och Johnson som skulle stå för en motsvarande insats. Hur ser regeringen på det?

Anf. 10 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är att man utöver de avskedanden som följer av nedläggningen av stålverket i Fagersta nu också utreder frågan om en nedläggning av varmvalsverket i Fagersta, vilket kan betyda att ytterligare 400 arbetare förlorar sina anställningar.

Genom svaret tog industriministern ordet ur munnen på mig genom att själv kritisera Bruksinvest ganska hårt för att de intentioner som låg till grund för bolagets bildande inte har fullföljts. För min del är jag inte förvånad över att det är så. En viss kritik, som i stort sett innehåller det industriministern nu säger, har vi från vpk under hand fört fram, inte minst när uppgörelsen behandlades i riksdagen. Kapitalet tar vanligtvis ansvaret för sina egna aktieportföljer och plånböcker, medan andra instanser får ta det samhälls-ekonomiska ansvaret. Ytterst får de anställda ta detta ansvar, dvs. de anställda som blir kvar i verksamhet och som med sin skatt skall betala samhällets kostnader för arbetslösheten.

I svaret hänvisas till Bergslagsdelegationen, som har föreslagit projekt för

Nr 106

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

sammanlagt 12 milj. kr. Men om man ser på den omfattning som arbetslösheten har i dag och som den förväntas få, så är detta en mycket liten satsning.

En direkt fråga till regeringen måste få samma innebörd som den som jag ställde i samband med min formella framställning till industriministern: Vilka medel tänker regeringen nu ta till för att förmå ägarna att ta sitt ansvar så som det väl ändå var tänkt från regeringens sida?

Min nästa fråga måste bli: Vilka lärdomar drar regeringen av att man fortfarande, ett år efter det att Bruksinvest bildades, inte har skapat ett enda nytt jobb? Det är dock snart dags för de först varslade att lämna sina anställningar i Fagersta.

Vilket stöd är regeringen beredd att ge de anställda i deras kamp för att rädda jobben? Vid sidan av allt tal om att skapa nya arbetstillfällen är det också viktigt att försöka rädda gamla jobb; det skall man inte förakta. Här har de anställda olika projekt, utredningar och alternativa förslag på gång. Det vore bra om regeringen nu gick in och klargjorde att eftersom uppgörelsen inte fullföljs och ägarna inte tar något ansvar, så vill regeringen stoppa upp den här struktureringen och ge de anställda chansen att i enighet med regeringen eller andra organ lägga fram en ny plan, som utifrån de anställdas villkor och kunskaper skapar en omstrukturering av stålindustrin och samtidigt räddar jobben.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 11 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga.

Vi som bor och verkar i Bergslagen ser med stark oro på den negativa utveckling som har varit rådande under en mycket lång period. Det är bra att regeringen har börjat se på och behandla Bergslagen som en enhet. De kommuner som det gäller har i stort samma negativa utveckling. Om Bergslagskommunerna skulle utgöra en sammanhängande enhet, ett län, skulle detta län med all sannolikhet betecknas som det mest krisdrabbade i Sverige.

Tiotusentals arbetstillfällen har försvunnit sedan början på 1970-talet och fler är på väg att försvinna. Denna utveckling har givetvis medfört svåra följder för de aktuella kommunerna. Befolkningsmässigt har dessa kommuner en katastrofalt dålig utveckling. Av de 25 kommuner som befolkningsmässigt har minskat mest i landet under åren 1975–1983 ligger 10 i Bergslagen. Området visar också en nettoutflyttning på 14 500 invånare mellan åren 1971 och 1982. Utvecklingen hänger samman med den struktur näringslivet har haft och fortfarande har i regionen.

Den offentliga sektorn har expanderat och ersatt en del förlorade arbetstillfällen. I annat fall skulle situationen ha varit ännu sämre. Jag vill påstå att regeringen har uppmärksammat problemen och även gjort stora insatser genom hjälp till exempelvis bildandet av bolaget inom sektorn rostfritt stål. De 25 miljonerna till särskilda insatser är också bra, men mer

behöver göras även från regeringshåll.

Det är privatkapitalet, bolagen, som har stått för sysselsättningen på dessa orter sedan industrialiseringen började, och bolaget borde visa ett större ansvar för att skaffa ny sysselsättning. Bruksinvest bildades i samband med uppgörelsen om tillverkningen av rostfritt stål och var ju tänkt som en insats för fler arbetstillfällen. Något resultat i form av ny sysselsättning har emellertid inte visats upp på över ett år.

Många företag har tjänat ihop stora förmögenheter i Bergslagen. Det vi upplever i dag är att en del av dessa pengar tas ut ur företagen och försvinner åt annat håll. Finansmän hoppar in kortsiktigt, trots försäkringar om motsatsen, och försvinner ut efter en kort tid med hundratals miljoner. Resultatet för de anställda blir enbart ytterligare minskad sysselsättning.

Av svaret framgår att industriministern redan har haft samtal med Bruksinvests ledning om utvecklingen i Avesta, Fagersta och Storfors. Jag vill i det sammanhanget också nämna Björneborg.

Anf. 12 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Först tycker jag att vi skall ha bakgrunden klar, och det är den överkapacitet vi hade och har i specialstålsindustrin. Flera försök gjordes för att man skulle få till stånd frivilliga överenskommelser, men de misslyckades.

När den socialdemokratiska regeringen tillträdde skedde flera uppvakningar från berörda företag, fackliga organisationer och kommuner då man begärde att staten skulle ha överläggningar med specialstålsföretagen för att träffa en överenskommelse. Det var en framgång att vi fick till stånd specialstålsöverenskommelsen. Detta avtal var inget nederlag utan tvärtom en framgång för svensk industri och svensk specialstålsindustri – ett avtal som många andra länder är avundsjuka över. Förutsättningen för överenskommelsen var att överkapaciteten måste klaras genom neddragningar som var att vänta. Alla berörda – företag, kommuner och fackliga organisationer – var helt på det klara med att det skulle komma neddragningar inom specialstålsindustrin. Bruksinvest skapades ju som en bekräftelse på att neddragningar skulle ske.

Regeringen har redan gjort omfattande insatser i Bergslagen. Det är inte korrekt att hävda – vilket jag har förstått att man gör från olika håll – att regeringens insatser uppgår till 25 milj. kr. Om man lägger ihop Bergslagspropositionens insatser och några andra statliga åtgärder i regionen under det löpande budgetåret, kan man konstatera att ca 3,5 miljarder kronor satsats under drygt ett år på näringsliv och sysselsättning i Bergslagen. Det är alltså omfattande satsningar som görs. Men Bruksinvest har inte startat på det sätt som man kom överens om och förväntades – detta har jag tidigare och senast här i kammaren i dag uttalat en stark kritik mot. Bruksinvest har nu fått en månad på sig innan man skall lämna en redovisning av arbetet med det total pågående projektet och även av hur man tänker lägga upp arbetet framöver.

Jag kan lova de frågande att jag ständigt framöver kommer att bevaka Bruksinvests göranden och låtanden.

Nr 106

Tisdagen den
26 mars 1985

Om arbetsmarknadssituationen i Avesta, Fagersta och Storfors

Andra åtgärder som har satts in som jag gärna vill nämna är Fagersta AB:s åtgärder och insatser uppe i Fagersta, där man redan har kunnat visa på vissa resultat och där man i dag är ganska förhoppningsfull.

Slutligen har jag, herr talman, haft överläggningar med de berörda kommunerna, och jag kommer under den närmaste tiden att ha ytterligare överläggningar med företrädarna för Avesta, Fagersta och Storfors kommuner.

Anf. 13 KARL BOO (c):

Herr talman! Det är bra att regeringen nu tänker hålla en ordentlig kontakt med Bruksinvest. Jag hoppas att man också kommer att hålla kontakt med de företag som ligger bakom Bruksinvest. Vad som behövs är konkreta insatser på ett brett fält. Men det behövs också direkta insatser för ersättningsverksamhet för de många friställningar som nu sker.

Jag vill upprepa det jag skrev i frågan: Behövs det inte ett s. k. Uddevallapaketen också för Avesta och Fagersta?

Därefter ytterligare en fråga till industriministern: Är det inte angeläget, vilket jag tycker, att regeringen använder den fullmakt man har att tillfälligt placera Avesta och Fagersta i ett annat stödområde än som nu är fallet – i stödområde A eller B? Det skulle innebära ytterligare ett viktigt inslag när det gäller att få i gång verksamheten i detta område.

Anf. 14 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Här ser vi vad resultatet blir om man följer den internationella strukturering som innebär ett ensidigt kapacitetsneddragande utan långsiktiga framtidsmål. Jag förstår att andra länder är avundsjuka på den svenska situationen, där storfinansen får regeringens fullmakt att göra som den vill med stålindustrin. Det är ju ett drömläge för vilken kapitalist som helst.

Det är ändå en framgång att industriministern nu är överens med oss om kritiken mot Bruksinvest. Jag hoppas verkligen att han har förmåga att sätta makt bakom orden och försöker få bolaget att förstå att det nu gäller att skapa jobb. Annars måste andra medel sättas in, och riksdagen och regeringen bör då fatta nya beslut vad gäller stålindustrin.

När det gäller satsningarna på Bergslagen finns det delade meningar om hur mycket pengar som har satsats. Jag läser i TCO-tidningen att Industrijänstemannaförbundets utredare Christer Jansson anser att det mesta av dessa pengar är s. k. luftpengar. Det är t. ex. AMS-medel och andra insatser som inte kommer att skapa ett enda nytt jobb i Bergslagen. Det är naturligtvis bra om det går att uppehålla verksamhet med AMS-medel i en kritisk situation, men man skall inte förväxla sådana pengar med pengar som skapar nya jobb och kan ge avsättning i framtiden.

Enligt Christer Janssons mening är det av hela summan på 3,5 miljarder endast 125 milj. kr. som skulle kunna skapa några nya jobb. Men de 125 miljonerna används inte, eftersom man inom Bruksinvest är inaktiv och har jämnt sjå med sina egna nedskärningar i stället för att bygga upp något nytt.

Anf. 15 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Bakgrunden är ju den, att när riksdagen på regeringens initiativ träffade uppställningen hävdade vi från vpk att man först skulle utarbeta en sysselsättningsplan. Regeringen vägrade emellertid att göra det. Nedläggningarna har nu blivit mycket mera omfattande än man någonsin kunde ana, framför allt i Avesta.

Det är ett bedrägligt sätt att räkna på, herr industriminister, när det talas om 3,5 miljarder – en satsning på 3,5 miljarder, och det blir 500 färre jobb i Avesta. Det är varken rim eller reson i det. Och vad skulle 50 eller 100 miljoner förslå i Bruksinvest, om man fortsätter att använda pengarna på detta sätt? I dessa 3,5 miljarder ingår ju avskrivna lån m. m. Några reella pengar att satsa på nya verksamheter eller investeringar i stålindustrin för framtiden finns inte med i denna satsning. Det görs inte heller någonting annat.

Frågan är därför: När skall Avesta AB, med Nordstjernen och Johnsonfamiljen, ta sitt ansvar? De uppvaktande har nu aviserats om ett Avestapaket, och var finns där den stora satsningen, motsvarande den i Uddevalla? När kommer regeringen till Avestas hjälp med någon storsatsning? Regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatser i all ära, men var kommer satsningen för att ersätta 500–1 000 arbetstillfällen i denna region, herr industriminister? Vi kan inte trola fram den med Bruksinvests ca 100 milj. kr., när det handlar om nedläggningar i denna storleksordning. Det är två år sedan Avesta fyllde 100 år. Då utdelades medaljer och då hyllades arbetarna. I dag kastas arbetarna ut. Vad gör regeringen åt det?

Anf. 16 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Det är ett positivt svar på min fråga när industriministern säger att han har tagit kontakt med Bruksinvests ledning och att det tydligen också skall följas upp framöver med ytterligare en kontakt. Förhoppningsvis blir det ännu flera kontakter, så att bolaget känner ett tryck.

Vi upplever nu ett ordentligt uppsving i det privata näringslivet, mycket tack vare den socialdemokratiska regeringens politik. Det har en positiv effekt på en del bruksorter, men det löser definitivt inte problemen. De ägargrupper som står bakom bruksföretagen äger också andra företag, som expanderar och kanske är mer sysselsättningsintensiva. Med litet god vilja borde det gå att åstadkomma sysselsättning på bruksorterna den vägen.

Det finns stora resurser i form av arbetskraft med industrivana, bostäder o. d. Det vore med säkerhet välgörande för bolagens anseende om de gjorde större ansträngningar för att hjälpa till att lösa problemen. I dag är det vissa orter som är aktuella, men det har varit andra och det kommer med all sannolikhet att bli ytterligare orter. Bruksinvest skulle, rätt använt, kunna utnyttjas till ett forum för att ta fram lösningar på problemen. Jag tror inte att vi kan få alla problem lösta enbart genom att ställa krav på regeringen. Jag är fullt medveten om att de stora pengarna finns i de företag som äger bruken. Jag tycker att de skall göra mer.

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

Anf. 17 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag skall försöka att tålmodigt svara på frågeställarnas frågor i mina enminutersreplikor.

När nya krav reses på ytterligare finansiella insatser från regeringens sida vill jag konstatera följande:

Länsstyrelserna i Bergslagslänen har innevarande budgetår tilldelats 110 milj. kr. De båda senaste åren har anslagen ökat med 20 %. Om riksdagen om några veckor beslutar i enlighet med förslagen i den regionalpolitiska propositionen kommer om några månader nya betydande summor att kunna anslås till Bergslagslänen. SIND och STU har pengar kvar av de belopp som särskilt anslagits för insatser i Bergslagen. Boforsstiftelsen disponerar 25 miljoner, Bruksinvest disponerar 100 miljoner, utvecklingsfonderna i de berörda länen har betydande resurser tillgängliga. Till detta kommer regionalpolitiska stödmedel för beslut på central nivå, eftersom projekten, som jag hoppas skall komma rikligt, kan stöttas med lokaliseringsstöd om de är företagsekonomiskt sunda.

Slutsatsen av detta måste, som jag ser det, bli att det i dag inte saknas finansiella resurser för insatser i Bergslagen, utan vad som nu erfordras är att alla goda krafter, inkl. frågeställarna här i dag, sätts in i jobbet för att öka tillväxten av näringslivet i Bergslagen.

Anf. 18 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag vill bara meddela att de regionalpolitiska medel som länsstyrelsen i Kopparbergs län hade till förfogande var förbrukade efter ett halvår. Det behövs alltså betydligt större belopp framöver.

Jag vill också upprepa min fråga till industriministern: Avser inte regeringen att tillfälligt inplacera Avesta i stödområde A eller eventuellt B, så att man kan få större förutsättningar för att utveckla befintliga företag och få ny företagsamhet till området? Det är en långsiktig lösning som behövs, och jag tror att ett inplacering till vidare av Avesta, och även av Fagersta, i stödområde A skulle ha betydande positiva effekter i det avseendet.

Anf. 19 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Här talas det mycket om alla de ekonomiska resurser som ställs till Bergslagens förfogande, men ingenting konkret händer. Vid sidan av att man ställer krav på de gamla ägarna att de skall fullfölja avtalet, tycker jag att regeringen också borde gå in med ett konkret handlingsprogram för Bergslagen och för regionen. Det saknas inte idéer ute bland de anställda. Det finns förslag om hur man på ett alternativt sätt kan rädda många jobb i stålindustrin. Men det handlar också om förslag till nyinvesteringar i konkreta projekt som har god samklang med järn- och stålindustrin och som skulle betyda ny sysselsättning i den här regionen.

Det finns mycket att ta vara på, men det fordras handling och en medveten plan från regeringen. Det duger inte att bara säga att nu litar vi på storfinansen. Det har man gjort hittills, och nu har även industriministern sett att det inte hjälper.

Anf. 20 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Industriministern fortsätter att klumpa ihop alla län och får då fram stora siffror. Men nu handlar det om i stort sett två, kanske tre bruksorter som har enorma problem. Då kan man inte klumpa ihop ett helt område och säga att man nu har fått ihop 3,5 miljarder eller att man har gjort en satsning på länsstyrelserna. Nu måste den största insatsen göras av de gamla ägarna, och jag fortsätter att mycket tålmodigt fråga industriministern: Vad tänker regeringen göra för att Nordstjernan-Johnson-familjen skall ta det ansvar som industriministern själv beskrev i proposition 157 föregående år? Ägarna har också i olika sammanhang förklarat att de skall göra ytterligare insatser utöver sin andel i Bruksinvest.

När kommer den insatsen, och hur kommer industriministern att utkräva den?

Anf. 21 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag förstår otåligheten som jag möter i riksdagen. Jag möter den också inte bara i Bergslagen utan på många andra håll i landet. Då vill jag föra tillbaka frågan till 1970-talet. Den verkliga nedgångsperioden i Avesta kommun och i Bergslagen var under de borgerliga regeringsåren 1976-1982. Då förlorade Avesta inte mindre än 700 arbetstillfällen, och det var ett oerhört slag mot kommunen. Det fördes då en politik som höll på att bryta ned svensk industri, då man förlorade 160 000 jobb samtidigt som olyckligtvis de regionalpolitiska satsningarna drogs ned.

Det hör i dag och kommer framöver att höra till undantagen att man kan lösa en Orts eller regions problem med lokalisering av större företag. Näringslivsstrukturen i Fagersta, Avesta och Storfors kan räddas endast med insatser av nya småföretag eller genom sysselsättningsökningar i befintliga företag – och därför måste det faktiskt till ett brett åtgärdsprogram, vilket vi också har fått. Jag är litet förvånad över att de som i dag kräver åtgärdsprogram inte har uppmärksammat regeringens insatser och det arbete som Bergslagsdelegationen utför. Man kan inte åstadkomma förändringar av en regions näringslivsstruktur från en dag till en annan, och det måste ändå vissa frågeställare här i riksdagen kunna begripa!

Anf. 22 KARL BOO (c):

Herr talman! Det är riktigt, som industriministern säger, att det skedde förändringar i Avesta kommun också under de icke-socialistiska regeringsåren, bl. a. i Horndal, där det gamla bruket försvann och där statens skogsindustrier förändrade sin verksamhet. Men jag vill ändå erinra om att under den icke-socialistiska regeringstiden lades det småföretagarpaket fram som i långa stycken har varit räddningen för de orter som då var utsatta.

Utvecklingen i Horndal har i stor utsträckning stimulerats just med åtgärder som kan härledas från det paketet och de insatser som den icke-socialistiska regeringen gjorde.

Jag ställer än en gång frågan: Tänker regeringen inplacera Avesta och Fagersta tillfälligt i stödområde A?

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

Anf. 23 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Om det kan vara någon tröst för industriministern kan jag nämna att vi kommunister också kritiserade de borgerliga regeringarna för inaktivitet. Det vara bara den skillnaden att Thage Peterson då satt i näringsutskottet och framförde i stort sett samma kritik som vi. Vi röstade gemensamt om reservationer här i kammaren med krav på åtgärder för bruksorternas utveckling.

Här talas det mycket om att vi skall ha tålmod. Ja visst, vi kan ha tålmod med program för att skapa nya jobb och för långsiktiga förändringar som är nödvändiga, men vi kan inte stå och se på medan orterna förblöder. Det handlar ju om tusentals jobb som försvinner på mycket kort tid, och då måste någonting göras. Så enkelt är det.

Anf. 24 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Det har redan skett avskedanden. 500 hotas inom det närmaste året av att nödgas försvinna från Avesta Jernverk. Det är helt riktigt, industriministern, att högerpolitiken och storfinansens driver de här orterna i fördärvet. Det är vi helt överens om, såvitt jag kan förstå.

Därför är kraven och förhoppningarna så mycket större på den nya regeringen som kom 1982. Men det visar sig, att inte heller från den kommer några krav på Johnsonfamiljen. Och jag fortsätter tålmodigt att fråga industriministern:

Vilka krav skall regeringen ställa på familjen Johnson i det här läget? Är resultatet bara de 25 miljonerna till Bruksinvest? Har man köpt sig fri med 25 miljoner och lämnat Avesta åt sitt öde? Det är egentligen kärnpunkten. De regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatserna för Avesta är egentligen bra, men helt otillräckliga i denna situation!

Anf. 25 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Äntligen kunde herr Hagberg kosta på sig ett erkännande av att regeringen har gjort bra insatser i Bergslagen. Min tid i denna debatt medger inte att jag räknar upp alla dessa åtgärder, men jag skall lämna över en skriftlig dokumentation till herr Hagberg inför nästa frågedebatt i riksdagen. Där kan han se den mångfald av insatser som regeringen har gjort i Bergslagen.

Herr talman! Tre orter berörs negativt av omstruktureringen av specialstålsindustrin. Det är Avesta, Fagersta och Storfors. Det är också på dessa tre orter som Bruksinvest i första hand skall koncentrera sin verksamhet. Jag utgår emellertid ifrån att berörda länsstyrelser och utvecklingsfonder genomför koncentrerade insatser på dessa tre orter. Jag har haft och kommer att under den närmaste tiden ha överläggningar med företrädare för dessa kommuner, för att gå igenom situationen och följa upp pågående satsningar.

Jag vill gärna säga att de överläggningar jag hittills har haft med företrädare för kommunerna visar att man arbetar med ett antal projekt som kommer att ge sysselsättning. Insatserna måste emellertid göras på ett brett fält, för att underlätta startandet och utvecklandet av småföretag. Här har

STU, SIND och Bergslagsdelegationen stora uppgifter. De avgörande insatserna måste göras av regionala organ och myndigheter.

Jag hoppas att det intresse som frågeställarna här i riksdagen ger uttryck för skall omsättas i ett aktivt och konstruktivt arbete ute i berörda kommuner och regioner.

Anf. 26 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag kan bara notera att industriministern inte, efter flera frågor, har gett något löfte om att regeringen kommer att inplacera Avesta och Fagersta i stödområde A. Jag tror att detta kommer att kännas som en stor besvikelse på de orterna. Det skulle nämligen ha gett goda förutsättningar för utveckling av både befintlig och ny företagsamhet.

Anf. 27 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Industriministern säger nu att han är nöjd med mitt erkännande. Om han lyssnat på mig från början kunde han ha kostat på sig detta redan tidigare.

Nu kanske jag kan få ett svar av industriministern, så att jag blir nöjd. Jag frågar: När tänker regeringen ingripa mot Johnsonfamiljen, så att man åtminstone lever upp till löftet i propositionen, som jag tror att Thage Peterson själv har skrivit under, när det gäller förändringen här? När tänker man ställa krav på Johnsonfamiljen? Jag skulle bli mycket nöjd om industriministern svarade på detta.

Det är ju ändå så, herr industriminister, att de insatser som görs regionalpolitiskt är den lilla delen av vad som nu behövs. Precis som när det gäller sysselsättningen i Uddevalla är regeringens räddning att det sker en produktion. Denna tillhandahålls i dag av storfinansen. I annat fall hade de statliga insatserna behövt vara av en helt annan storlek än vad de för närvarande är i Uddevallapaketet.

I dag krävs det att det i Avesta sker en satsning på produktion. Detta kan bara genomföras med hjälp av de rikedomar som Johnsonfamiljen har skrapat ihop under hundra år.

Anf. 28 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Till herr Boo vill jag säga att den stora nedgångsperioden för svensk industri inföll under den tid då herr Boo tillhörde regeringen.

Den socialdemokratiska regeringen har återupprättat industripolitiken, och det går i dag bra för svensk industri. Industrisysselsättningen ökar, och regionalpolitiken har förstärkts. Det är emellertid helt klart att nedgången under de borgerliga åren var så kraftig och så förödande för många regioner att det tar lång tid att reparera skadorna.

Jag ämnar inte stå i riksdagen och avge löften om ändrade inplaceringar i stödområdet. Samtliga de tre aktuella kommunerna tillhör stödområdet och kommer i åtnjutande av lokaliseringspolitiskt stöd. Om det är fråga om bra, företagsekonomiskt sunda projekt kan regeringen också besluta om ett högre bidrag. Jag har vid mina överläggningar med länsstyrelserna och de berörda

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om arbetsmark-
nadssituationen i
Avesta, Fagersta
och Storfors*

kommunerna från regeringens sida uttalat en bestämd och positiv vilja att medverka till att etablera nya företag.

Jag vill sedan säga till herr Hagberg att Sverige ändå är en blandekonomi med privata industrier, liksom statliga och kooperativa. Det är klart att regeringen då också skall kunna ställa anspråk på privata företag, liksom när det gäller Volvo i Uddevallafallet, att man tar ansvar för sysselsättningen, för näringslivet.

Anf. 29 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag tycker att industriministern skulle vara litet försiktig med historieskrivningen. Det var ju ändå så, att den icke-socialistiska regeringen år 1976 tillträdde i ett läge då den tidigare, socialdemokratiska, regeringen var ansvarig för en kostnadsutveckling i det här landet som var sensationell. Därutöver var det då en sämre konjunktur, och det var självfallet ett mycket besvärligt utgångsläge. Det skedde åtskilligt under den tiden, och jag har refererat till det tidigare. Jag vill än en gång säga att det nu verkligen behöver göras insatser i dessa områden, insatser med stor bredd och med direkta konkreta inslag.

Anf. 30 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! När kommer regeringen att ställa krav på Johnsonfamiljen?

Anf. 31 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Sådana krav, herr Hagberg, har regeringen redan ställt. Skapandet av Bruksinvest AB var ett sådant krav. Företaget skapades genom att 100 milj. kr. ställdes till förfogande.

Jag har framfört kritik därför att Bruksinvest inte har kommit i gång på ett sådant sätt som var överenskommet och som förväntades. Jag har träffat företrädare för Bruksinvests ledning och jag har träffat företrädare för Johnsonkoncernens ledningar för att uttala regeringens missnöje när det gäller deras sätt att sköta och arbeta med Bruksinvest. Vi kan ändå inte komma ifrån att specialstålsföretaget måste vara ett effektivt företag som skall konkurrera ute på världsmarknaden. Ingen grupp i det svenska samhället är betjänt av att man inte har rationella och effektiva företag.

I flera inlägg i den här debatten har det framskyntat, att man anser att det skulle ha varit brist på insatser i Bergslagen. Jag beklagar, herr talman, att jag av tidsskäl inte har möjligheter att gå igenom alla projekten. Jag hoppas emellertid kunna ställa uppgifter till förfogande för de frågande för att visa vilka insatser regeringen gör och vilka insatser som i dag görs av länsstyrelserna och av Bergslagsdelegationen. Det är inga små insatser – och det är många insatser.

Jag skall gärna hålla med Karl Boo om att det i dag fordras insatser över ett mycket brett fält i Bergslagen och på dessa tre orter – Avesta, Fagersta och Storfors.

Anf. 32 LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Jag vill bara konstatera att industriministern med detta svar har sagt att det enda krav som han ställt på de forna ägarna var skapandet av Bruksinvest.

I en proposition för ett år sedan förespeglade han oss emellertid att ägarna skulle göra andra insatser, utöver detta med Bruksinvest. Det är naturligtvis en tillbakagång när det gäller regeringens position. Jag kan bara tolka det som att regeringen har gett sig inför Johnsonfamiljen. Kravet i Avesta handlar om Nordstjernen och Johnsonfamiljen i dess helhet, inte Avesta AB som är en produkt av tre tidigare ägare.

Anf. 33 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Det är alltid svårt att i riksdagsdebatter få herr Hagberg att lyssna på någon annan än sig själv.

Jag får återigen slå fast följande. Vår genomgång av situationen i Fagersta, Avesta och Storfors och företagets insatser där visar det som jag har framhållit i mitt svar, nämligen att Bruksinvests insatser hittills i stort sett har lyft med sin frånvaro. Även vad gäller Boforsstiftelsen har det varit trögt att komma i gång. Enligt vad jag förstått har arbetet nu tagit bättre fart.

Ser man till företagets insatser vid sidan av Bruksinvest kan man konstatera att Fagerstakoncernen gör ansträngningar för att skapa nya arbetstillfällen i Fagersta. Övriga inblandade företag har dock visat betydande passivitet. Regeringens kontakter med företagen kommer att fortsätta. Jag har nu klargjort för de inblandade företagen, inkl. Johnsonkoncernen och Bruksinvests ledning, att regeringen förväntar sig ett betydligt aktivare engagemang på de berörda orterna. Bruksinvest måste – som jag framhöll i mitt svar – börja använda sina resurser på det sättet att nya arbetstillfällen kan skapas, vilket förutsattes i överenskommelsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1984/85:460 om lokaliseringsstödet till dataföretag

Anf. 34 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Rolf Rämgård har frågat mig vad jag avser göra för att komma till rätta med de uppenbart orättvisa reglerna för lokaliseringsstödet vad avser ny teknik.

Anledningen till frågan är enligt frågeställaren att dataföretag som utvecklar programvara för administrativa och ekonomiska rutiner inte kan få lokaliseringsstöd.

I princip gäller att alla verksamheter som kan påverkas i fråga om lokalisering eller omfattning kan få regionalpolitiskt stöd. Uppdragsverksamhet är sålunda stödberättigad om den inte bara betjänar en lokal marknad och om den är av relativt betydande omfattning. Därutöver finns möjlighet att i enskilda fall lämna stöd till alla verksamheter som bedöms ha

Nr 106

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om lokaliserings-
stödet till data-
företag*

*Om lokaliserings-
stödet till data-
företag*

särskild regionalpolitisk betydelse.

De former av näringslivsriktad uppdragsverksamhet som faller utanför nuvarande regler är sådana som bedrivs i mycket liten skala och där ett stöd inte har någon sysselsättningseffekt. Stöd till sådana kan i den utpräglade glesbygden dock lämnas i form av glesbygdssöd.

Regeringen har i den nyligen avlämnade regionalpolitiska propositionen föreslagit att även uppdragsverksamhet som bedrivs i mindre skala skall vara berättigad till regionalpolitiskt stöd. Om riksdagen godkänner regeringens förslag kommer således i fortsättningen alla former av uppdragsverksamhet som har betydelse för näringslivet att kunna få regionalpolitiskt stöd.

Anf. 35 ROLF RÄMGÅRD (c):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret på min fråga. Jag tycker att svaret är ganska positivt.

Orsaken till att jag ställde frågan är att man på förekommen anledning tolkar lokaliseringstödet nuvarande bestämmelser så, att det skall gå i huvudsak till turistföretag samt industriell verksamhet och tillverkande företag. Men i och med datateknikens frammarsch har lokaliseringstödet utformning fått en alltför snäv tolkning hos olika myndigheter.

Detta är en viktig principiell fråga. Vi vet hur företagsetableringen på dataområdet blivit koncentrerad till några få orter i landet. I Stockholmsområdet är det nästan omöjligt för företag och myndigheter att någon längre tid behålla kunnig personal på dataområdet. Inom den statliga administrationen med ADB-verksamhet har det visat sig att avgången omfattar i genomsnitt två av tio anställda. Företag bjuder över varandra för att få tag i programmerare och systemerare. Det är angeläget att vi försöker få ut dataföretag också till andra områden i landet för att minska överhettningen i bl. a. Stockholmsområdet. Med den nya tekniken finns också möjlighet att lokalisera sig praktiskt taget var som helst. Därför bör samhället i detta läge underlätta för företag att etablera sig på orter inom bl. a. stödområdet.

Det exempel som jag anført visar att bestämmelserna missgynnar företag inom ADB-verksamheten i förhållande till andra företag som tar fram program för konstruktion av maskiner o. d. Särskilt företag som konstruerar program för administrativa rutiner är mycket lämpliga att förlägga till mindre orter. Skall orter inom stödområdet få någon chans att skapa sysselsättning i framtiden så måste denna framtidsbransch, som dataområdet utgör, också få etablera sig där.

Regeringen har i sin regionalpolitiska proposition skrivit mycket om ny teknik. Men det gäller också att konkret i lagstiftning, kungörelser och tillämpning fullfölja detta. Jag har läst den nya regionalpolitiska propositionen mycket noga, men jag har inte kunnat läsa ut svar på något av det jag nu frågar om.

Jag får dock tolka industriministerns svar så, att företag inom dataområdet som sysslar med att ta fram administrativa program skall jämsättas med företag som tar fram konstruktionsprogram för bl. a. maskiner. Jag hoppas

också att detta kommer till klart uttryck i författningen om lokaliseringsstödet, så att tillämpningen inte blir oklar.

Anf. 36 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag har i mitt svar till Rolf Rämgård konstaterat att om riksdagen godkänner regeringens förslag i den regionalpolitiska propositionen, så kommer i fortsättningen alla former av uppdragsverksamhet, som har betydelse för näringslivet, att kunna få regionalpolitiskt stöd. Och medverkar herr Rämgård till att regeringens proposition antas av riksdagen, så kommer han att bli fullt tillgodosedd beträffande de önskemål som han framfört i sin fråga.

Anf. 37 ROLF RÄMGÅRD (c):

Herr talman! Vad industriministern sade i sitt senaste inlägg – att alla former av uppdragsverksamhet som har betydelse för näringslivet skall kunna få regionalpolitiskt stöd – skulle jag vilja få en närmare tolkning av. Vad menar industriministern med näringslivet i det här fallet? Jag avser möjligheter för företag, som sysslar med administrativa rutiner på dataområdet, att få fram program till försäkringsbolag, banker osv. Gäller industriministerns uttalande också den sektorn?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1984/85:462 och 467 om televerkets mätning av samtalsmarkeringar

Anf. 38 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Mot bakgrund av uppgifter i massmedia om televerkets mätning av samtalsmarkeringar och debitering av samtal har Karl Erik Eriksson frågat mig vad jag avser göra för att öka medvetenheten hos televerket att det är ett serviceorgan för medborgarna.

Tommy Franzén har frågat mig om regeringen avser att granska den uppkomna situationen och vidta åtgärder för att en liknande situation inte skall upprepas.

Det har förekommit uppgifter i massmedia om felaktigheter i televerkets mätning av samtalsmarkeringar och om felaktiga debiteringar av samtal. Televerket har för sin del i ett aktuellt fall efter noggranna undersökningar funnit att samtalsmätningen fungerat korrekt och enligt gällande principer. Verket anser att misstankarna om orättfärdigheter i samtalsdebiteringen är ogrundade och har hos regeringen begärt att justitiekanslern skall granska om samtalsdebiteringen sköts på ett riktigt och rationellt sätt.

För mig är det självklart att televerket smidigt skall anpassa sin organisation och verksamhet efter kundernas behov. Det är viktigt att verket ger god service och behandlar sina kunder korrekt och rättvist. Jag ser därför positivt på det arbete som sedan 1982 pågår inom verket för att öka verkets lyhörddhet

Nr 106

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om televerkets
mätning av samtalsmarkeringar*

för kundernas önskemål. Samtidigt är televerkets informationsverksamhet under utveckling både centralt och lokalt.

Jag kan konstatera att den bild som getts i massmedia av samtalsmätningens funktion och av televerkets relationer till sina kunder i väsentlig grad avviker från televerkets uppfattning. När det gäller samtalsmätningen är det viktigt att kundernas förtroende för den bibehålls. Jag tycker därför att det är bra att verket hos regeringen har begärt att justitiekanslern skall utreda frågan. Regeringen kommer snarast att ta ställning till televerkets begäran.

Anf. 39 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Det största bekymret med televerkets problem med samtalsmätning och liknande är inte felaktigheterna som sådana. Det största bekymret är enligt min mening att televerket är så ovilligt att rätta till felaktigheterna och att det är så svårt för den enskilde teleabbonenten att få gehör för sina klagomål, även om han känner att han står på fast mark när han framför sina kritiska synpunkter. Det är skälet, herr statsråd, till att jag har ställt min fråga.

Under den senaste tiden har televerket dragit uppmärksamheten till sig just genom oförmågan att på ett smidigt sätt visa att det är ett serviceorgan för oss medborgare. Sedan jag ställde frågan har jag fått många samtal och reaktioner som stärker mig ytterligare i den uppfattning som jag formulerade så här: Människor tycks uppfatta det som utomordentligt svårt att även i självklara fall få rätt gentemot verket.

Jag tackar för Curt Boströms svar, och vi är i mycket stor utsträckning överens. Vi är överens om att televerket skall vara ett serviceorgan och om att det är viktigt att det råder förtroende för televerket. Jag tycker också att det är bra att JK utreder de felaktigheter som förekommer. Men kvar står, kommunikationsministern, att det finns en förtroendeklyfta mellan televerket och abonnenterna, medborgarna.

Jag vill upprepa mitt spörsmål med en något rakare formulering än den som jag använde i den skriftliga frågan: Vad kommer statsrådet att göra från sitt håll för att brygga över den förtroendeklyfta som är så besvärande både för allmänheten-abbonenterna och för televerket?

Anf. 40 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag får tacka Curt Boström för svaret.

Även min fråga föranleddes av den kritik som har riktats mot televerket och dess ledning. Jag kan också tillägga att det från visst håll har bedrivits en kampanj mot televerket. Låt mig emellertid omedelbart deklarerar att jag anser det viktigt att den seriösa kritiken kanaliseras på ett riktigt sätt för att grunden skall kunna ryckas undan för de reaktionära strömningar som vill privatisera stora delar av den offentliga sektorn, däribland televerket. Jag delar Walter Korpis syn, nämligen den att massmedia till största delen nöjer sig med att granska och kritisera delar av den offentliga verksamheten. Han pekar bl. a. på det privata näringslivets dribblande med aktieklipp, trustbildningar, anbudskarteller och det ena med det andra. Walter Korpi menar att

enskilda människors och hela samhällets öden i hög grad avgörs i slutna styrelserum. Mot dem som det här är fråga om förekommer alltför sällan granskning eller kritik. Men vi får på intet sätt underlåta att kritiskt granska våra statliga myndigheter och verk. Vi måste kritiskt granska, och när vi anser att de har handlat fel måste vi vidta åtgärder, detta för att slå vakt om de värden och fördelar som det offentliga engagemanget absolut har. Därför är vi tvungna att reagera när televerkets ledning i detta fall uppträder på ett sätt som skadar dessa värden och därmed spelar de reaktionära krafterna i händerna. Jag vill inte ge privatiseringsivrarna några frislåg och har därför valt att ta upp televerkets agerande i den församling där det bör behandlas. Därmed hoppas jag kunna få en ändring till stånd. På det sättet slår vi, i det här fallet, vakt om televerket. Vid en privatisering skulle nämligen den kritiska granskningen och möjligheten till åtgärder vara helt otänkbara.

I samband med det s. k. Österskårsfallet har det ju uppenbarats flera felaktigheter vid samtalsmätningen, vilket också har erkänts av televerkschefen. Detta är naturligtvis inte bra, allra helst som abonnenterna anser sig ha blivit illa behandlade i samband med att de klagat. Det har förekommit en del hårda och mästrande attityder från ledningens sida, något som självfallet har retat opinionen. Nu har verksledningen själv begärt att JK skall utreda frågan om samtalsmätningen, och det tycker jag är bra. Det återstår emellertid att utreda verksledningens attityd gentemot allmänheten. Jag utgår också ifrån att jag kan tolka statsrådets svar som att detta skall ske.

Anf. 41 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Självfallet är även jag medveten om att vi kritiskt bör granska våra verks förehavanden.

Jag vill inte hålla med Karl Erik Eriksson om att televerket är ovilligt att rätta till felaktigheterna. Låt mig bara erinra om några siffror som jag har haft anledning att nämna tidigare här i kammaren. Under 1984 skickade televerket ut 20 miljoner räkningar. 55 fall av överklaganden sändes till televerket, varav 9 gick vidare till regeringen.

Självfallet har televerket intresse av att på bästa sätt fånga upp kundernas önskemål och hålla dialogen levande. Man är också i färd med att vidta åtgärder för att nå detta syfte. En del har nämnts i svaret. Jag kan också tala om att televerket kommer att starta försök med lokala serviceråd, där det skall ingå representanter för folkrörelserna och andra organisationer. Det är ett försök bland många för att hitta former för kontakt med kundkretsen och skapa smidigare praxis vid hanteringen av konsumenternas intressen.

Karl Erik Eriksson frågade vad jag avser att göra. Han menar att det finns en förtroendeklyfta. Ja, förtroendeklyftan består i så fall i att man inte vill tro på televerket när televerket säger att det förhåller sig så och så.

Jag vet inte, Karl Erik Eriksson, om det finns något bättre sätt än det som televerket självt föreslår, nämligen att låta justitiekanslern titta på reglerna för samtalsmätning, inte bara i det särskilda fall som omnämnts utan över huvud taget på hela systemet med samtalsmätning. Det måste ändå vara den första åtgärd som man är tvungen att vidta för att visa huruvida man hanterar

*Om televerkets
mätning av sam-
talsmarkeringar*

frågorna riktigt. Det måste ju ligga till grund för att skapa ett förtroende. Att televerket sedan måste vidta andra åtgärder är även jag medveten om.

Anf. 42 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag har redan sagt att jag tycker att det är bra att JK gör den här utredningen. Men jag har svårt att tro att kommunikationsministern lever i en så skyddad värld att han inte känner till att det är kritik mot televerket. Den kan ju inte vara oberättigad på alla punkter. Den gångna veckan har ju t. ex. en företagare i Småland gått ut till massmedia och berättat att han samlat bevis i två och ett halvt år på att televerket debiterat fel. Nu har han äntligen fått rätt.

Det har gått så långt att kommunalrådet Stefan Kronberg i Österåker har tagit initiativ till en enkät bland alla invånare i kommunen. Kommunens växelstationsföreståndarinna säger själv att det helt plötsligt blivit förändringar med 60 % mot normalt i samtalsmarkeringar. Man klagat på att det är svårigheter att nå kontakt med televerket.

Jag är inte på något sätt ute efter att döma någon, men jag är orolig – och jag skulle vara ännu mera orolig om jag vore kommunikationsminister – över den förtroendeklyfta som nu finns. Jag tror inte att en JK-utredning tar bort denna förtroendeklyfta. Jag tror att det är viktigt att statsrådet med sin ställning och vi andra på allt sätt försöker att brygga över den så att vi finner att televerket är ett serviceorgan, där man på ett smidigt sätt försöker att rätta till de fel som har uppstått.

Anf. 43 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag tror att Curt Boström och jag är överens, vi har här inga skilda meningar. Vad jag möjligen skulle kunna tillägga är en synpunkt i sammanhanget, och det gäller televerkets styrelses utformning. Det har här sagts att den nuvarande sammansättningen innebär ett borgerligt övertag. Vi vet att det bland de borgerliga partierna finns privatiseringssträvanden och att man från styrelsens sida i sådana här sammanhang också kan spegla just de här borgerliga strömningarna genom att låta televerket ha en viss policyattityd gentemot kunder för att skapa en opinion mot televerket.

Det borde väl vara riktigt att de betingelser som vi i dag har i det här landet, med arbetarrörelsen i majoritet, också är gällande i fråga om televerkets styrelse och eventuellt i andra sammanhang. Det är trots allt så de politiska besluten fattas i samhället. Då borde det också få återverka i olika verk och myndigheter.

Anf. 44 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Till Tommy Franzén vill jag gärna säga att det ändock är i denna riksdag som vi fattar beslut om målinriktningen för televerkets verksamhet. Det är ju vi som ger både ledningen och styrelsen i uppdrag att hantera den verksamhet som man har att sköta inom televerket.

Sedan till Karl Erik Eriksson. Självfallet, Karl Erik Eriksson, är vi alla ense om att vi måste göra allt som går för att skapa förutsättningarna för

förtroende. Jag tycker ändå att vi också här i riksdagen borde ta ett ansvar. Vi har möjlighet att inte enbart kritisera televerket utan också ta reda på hur frågorna där hanteras. Även vi borde visa självkritik vid sådana här tillfällen. Jag tror inte att den här frågan mår väl av att vi försöker spotta på televerket och de människor som arbetar där. I stället tror jag att frågan skulle må bra av att vi gemensamt söker hitta förutsättningarna för att återställa det förtroendet som Karl Erik Eriksson talar om. Vi har möjlighet till det när vi behandlar propositionen om televerket här i vår.

Anf. 45 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Till sist vill jag understryka just detta, att vi skall försöka återställa förtroendet. Det är det som har varit grunden för min fråga och mina debattinlägg.

Sedan vill jag också säga att de enskilda tjänstemännen i televerket har fått de allra bästa vitsord från alla som har kontaktat mig i den här frågan. De säger att det är inga problem på det viset. Det är själva attityden från televerket att aldrig erkänna att man kan ha fel utan alltid hävda att abonnenten har fel som är det väsentliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1984/85:476 om de ökade kostnaderna för transporter mellan Gotland och fastlandet

Anf. 46 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Gunhild Bolander har med hänvisning till inställda färjeturer mellan Oskarshamn och Visby frågat mig om regeringen är beredd att via transportrådet medverka till att kompensera de fraktkunder som drabbats av merkostnader när trafiken hänvisats till Nynäshamnslinjen.

Som Gunhild Bolander säger i sin fråga tvingades Gotlandsbolaget att ställa in färjetrafiken mellan Oskarshamn och Visby under tiden den 20 februari–den 1 mars i år. Totalt ställdes åtta turer in. Anledningen var de svåra isförhållandena. Förseningar på uppemot nio timmar förekom dagarna innan trafiken ställdes in.

Någon garanterad isbrytarassistans kunde inte heller påräknas. För att klara sportlovsresorna under fredagen den 22 februari och söndagen den 3 mars bedrevs trafiken eftersom garantier då fanns om isbrytarassistans.

Den stränga vintern har utsatt hela transportsektorn för svåra påfrestningar. Trafik har fått ställas in och förseningar har inträffat, inte bara i Gotlandstrafiken utan också i annan färjetrafik, annan sjöfart, i bil-, tåg- och flygtrafiken.

Jag är inte beredd att föreslå att staten i sådana här situationer skall kompensera för de merkostnader som kan inträffa till följd av svåra vinterförhållanden.

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om de ökade
kostnaderna för
transporter mellan
Gotland och
fastlandet*

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 47 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Den besvärliga issituationen utanför Oskarshamn i februari medförde att Gotlandsbolaget beslöt att inställa trafiken dit från den 20 februari och leda den över Nynäshamn i stället. Detta var förstaeligt när skälet angavs vara av teknisk art. Men trafiken var inställd ända till den 3 mars, och orsaken har senare sagts vara även ekonomisk. Detta uttalande från transportrådet är oroande och kan uppfattas som ett försök från statens sida att minska kostnaderna för transportstödet.

Det som hänt när det gäller Oskarshamnstrafiken sedan dess bekräftar tyvärr dessa farhågor, men eftersom min fråga endast gällde den inställda trafiken mellan den 20 februari och den 3 mars så skall jag inte här och nu ytterligare kommentera detta. Det finns anledning att återkomma till den debatten senare.

Kvar står dock de extra kostnader som drabbade företag som säljer produkter till och från Gotland och som nu endera tvingades att frakta över Nynäshamn eller att avstå från att skicka sina varor. Vilket man än valde, innebar det antingen fördyringar, eftersom ju transportföretagen självfallet tog ut sina merkostnader, eller minskade intäkter, om man avstod från att skicka några varor.

Eftersom vi har en omfattande produktion av livsmedel på Gotland, som ju oftast är färskvaror, innebar den längre transporten en försämrad kvalitet och därmed också ett lägre pris.

För de gotländska företag som gjort preliminära beräkningar varierar dessa extra kostnader från ca 3 000 kr. till 12 000 kr. Det kan synas vara små pengar, men det är ändå en pålaga utöver budgeterade kostnader. Det kan inte vara rättvist att det gotländska näringslivet skall drabbas av sådana här extra utgifter. Vi har som bekant inte möjligheter att frakta via järnväg – en icke helt betydelselös faktor i sammanhanget.

Det är därför ett rimligt krav när man från gotländska myndigheter föreslår att merkostnader för den inställda trafiken på Oskarshamn skall regleras via den del av transportstödet som i budgeten är upptagen för bilspeditionsföretagen.

Jag noterar med beklagande att kommunikationsministern inte är beredd att verka för att någon kompensation skall utgå. Sett mot bakgrund av att staten dessutom faktiskt har tillförts pengar i form av den kilometerskatt som utgått för den över 30 mil enkel resa längre färdvägen över Nynäshamn, är oviljan till kompensation anmärkningsvärd.

Får jag slutligen fråga kommunikationsministern om han är beredd att medverka till att det innan nästa vinter skapas sådana regler att det gotländska näringslivet hålls skadeslöst om ett liknande tillstånd skulle inträffa.

Anf. 48 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag förutsätter att Gunhild Bolander är medveten om att problem av klimatiska skäl uppstår inte bara mellan Gotland och fastlandet. Det är många delar av vårt land som haft problem under vintern när det gäller transporter. Det har gällt både sjöfart, järnvägstrafik och biltrafik. Jag vet att man utmed Norrlandskusten inte bara den här vintern utan även andra vintrar måst omdirigera sina ut- och intransporter till alternativa hamnar eller alternativa transportmetoder. Det innebär förlängda gångtider för fartygen, högre bunkerförbrukning och därmed högre kostnader.

Men vi bor i ett land där de klimatiska förhållandena är sådana att detta kan inträffa. I det läget vill jag säga att det är omöjligt att tänka sig att staten skulle gå in och kompensera för dessa merkostnader – oavsett om de uppstår för Gotlandstrafiken, i Norrland eller i någon annan del av vårt land.

Anf. 49 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag känner naturligtvis till att det har varit besvärligt med trafiken i flera delar av landet än till och från Gotland. Men kvar står att vi har ett alternativ mindre att välja när det blir besvärligheter – vi har ingen tågförbindelse som vi kan omdirigera frakterna till, utan det är båten som gäller.

De skäl som anfördes i början av perioden – tekniska skäl, såsom ishinder och svårigheter för isbrytarna att forcera hindren – accepterar vi utan vidare. Men när man i senare uttalanden från transportrådet anförde att det också fanns ekonomiska skäl, då reagerade man på Gotland på detta sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1984/85:479 om färjeförbindelserna mellan Visby och Oskarshamn**Anf. 50** Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Bertil Måbrink har med hänvisning till uppgifter om planerade inskränkningar i trafiken mellan Oskarshamn och Visby frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att säkra nuvarande omfattning av färjeförbindelserna mellan Visby och Oskarshamn.

Jag vill inledningsvis relatera vad som sägs i årets budgetproposition om kostnadsutvecklingen i Gotlandstrafiken. I november 1984 anmälde Rederiaktiebolaget Gotland till transportrådet ett ökat statsbidragsbehov på ca 26 milj. kr. för verksamhetsåret 1984. I mars 1985 beräknas stödbehovet för 1984 bli ca 31 milj. kr. över det budgeterade. Uppgifter till transportrådet i mars 1985 pekar på ett bidrag på mer än 70 milj. kr. för år 1985, vilket skall jämföras med de 39 milj. kr. i transportstöd som transportrådet efter överläggningar med rederiet anmält i sin anslagsframställning för år 1985/86.

Jag uttalade i budgetpropositionen att det var en angelägen uppgift för transportrådet att klarlägga skälet till de kraftiga kostnadsstegringarna samt

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om färjeförbindel-
sena mellan Visby
och Oskarshamn*

medverka till att kostnadsbesparingar, rationaliseringar och intäktsförbättringar genomförs i syfte att begränsa statsbidragsbehovet liksom att förbättra den ekonomiska framförhållningen. Jag uttalade vidare att en utgångspunkt i dessa överläggningar bör vara att få ett åtgärdsförslag som i förhållande till transportrådets förslag innebär ett i huvudsak oförändrat bidragsbehov för budgetåret 1985/86 och ett minskat behov av statsbidrag på längre sikt.

Som svar på Bertil Måbrinks fråga gäller alltså vad som sägs i budgetpropositionen: "Vilka åtgärder som den uppkomna situationen påkallar kan inte bedömas före det TPR avslutat sina överläggningar med bolaget."

Anf. 51 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på Bertil Måbrinks fråga.

Gotlandsbolaget planerar alltså inskränkningar i de dagliga turerna mellan Visby och Oskarshamn. Enligt uppgift vill bolaget under september–oktober köra fyra gånger per vecka och under november–april två gånger per vecka. Övriga dagar vill Gotlandsbolaget hänvisa trafikanterna till lastfartyget Gute.

Låt mig för det första konstatera att de planerade inskränkningarna inte är anpassade efter gotlänningarnas behov utan efter turisternas. Jag vill fråga hur kommunikationsministern egentligen ser på detta.

För det andra låter man de facto militären styra trafiken via Oxelösund. Hur ser kommunikationsministern på det?

För det tredje är fartyget Gute en lastfärja. Den kan bara ta ett mycket begränsat antal passagerare, och det är dåligt med hyttplatser. Passagerarna måste klättra på lejdare för att komma ombord. Äldre och handikappade kan därför inte åka med den båten. Dessutom transporterar Gute ofta farligt gods. När så sker kan man inte ta några som helst passagerare.

Vi anser att staten skall se till att trafiken – precis som det har gjorts i andra sammanhang – anpassas efter i detta fall gotlänningarnas behov. Riksdag och regering har därvidlag ett stort ansvar. Man kan jämföra med subventionerna till järnvägen och vägtrafiken, där det utgår stora summor. Det kan man göra även om jämförelsen inte är riktig, eftersom gotlänningarna de facto inte har någon buss att ta till om järnvägen läggs ned. För gotlänningarna finns båtarna. Oron är därför stor efter de förslag som har lagts fram.

I svaret säger kommunikationsministern: "Vilka åtgärder som den uppkomna situationen påkallar kan inte bedömas före det transportrådet avslutat sina överläggningar med bolaget." Men statsrådet låter i sitt svar oerhört defaitistisk. Jag tycker att det är helt oacceptabelt. Vi skall garantera alla invånare i vårt land en möjlighet att resa, också gotlänningarna.

Anf. 52 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag har bara gjort det konstaterandet att överläggningar pågår mellan transportrådet och Gotlandsbolaget. De överläggningarna är föranledda av de budgetöverdragningar som har skett. I detta läge har vi ett

ansvar för att se till att dessa överläggningar förs.

Något förslag finns inte, Eva Hjelmström, förrän överläggningarna är avslutade. Således är det omöjligt för mig att börja kommentera förslag om vilka jag inte vet huruvida de kommer att bli de slutliga.

Till detta kommer att jag med transportrådet har gjort upp om att det skulle ha överläggningar innan man över huvud taget fattade något beslut. Jag hoppas att riksdagen inte tar illa vid sig av att jag har tagit mig den friheten.

Anf. 53 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Visst skall vi avvakta överläggningarna, men får jag ändå tolka kommunikationsministerns svar så att också han anser att gotlänningarna de facto har rätt till en bra standard på sina kommunikationer, precis som alla andra invånare i vårt land?

Anf. 54 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Detta har faktiskt riksdagen fattat beslut om. Jag förmodar att även Eva Hjelmström har deltagit i det beslutet. Där slås fast att även gotlänningarna skall ha den här rätten.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1984/85:477 om sekretessen i ärenden om bostadsanpassningsbidrag

Anf. 55 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att trygga sekretessen när det gäller känsliga uppgifter i ansökningar om bostadsanpassningsbidrag.

Bidragsverksamheten handhas av bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnderna och kommunerna. Sekretesslagen (1980:100) innehåller inte någon regel som är att hänföra till denna verksamhet. Det innebär att ansökningar om bostadsanpassningsbidrag är offentliga handlingar.

Secretesslagen präglas av att den skall ta till vara olika intressen som i viss utsträckning är motstridiga. Å ena sidan skall lagen tillgodose behovet av skydd mot obehörig insyn i förhållanden som bör vara skyddade av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. Å andra sidan skall lagen i minsta möjliga utsträckning inskränka på allmänhetens berättigade krav på insyn i och kontroll av den offentliga verksamheten.

Den ordning som gäller i ärenden om bostadsanpassningsbidrag har lång hävd och lär ha fungerat i huvudsak utan problem.

Frågan om att införa en sekretessbestämmelse beträffande uppgifter i ärenden om bostadsanpassningsbidrag berördes i proposition 1982/83:64 om ändring i sekretesslagen. Föredragande statsrådet Karin Ahrland anförde i lagrådsremissen att det enligt hennes mening inte hade visats tillräckliga skäl

*Om sekretessen i
ärenden om bostadsanpassnings-
bidrag*

för en sådan bestämmelse. Hennes uttalande föranledde inga gensagor under riksdagsbehandlingen. Några nya omständigheter som bör föranleda en annan bedömning har såvitt jag känner till inte inträffat. Jag anser därför inte att det för närvarande finns några skäl att ändra den gällande ordningen. Jag kommer emellertid att följa frågan med uppmärksamhet och ta de initiativ som kan visa sig nödvändiga.

Anf. 56 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Innehållet i svaret var både nedslående och hoppgivande. Det var nedslående därför att all tidigare behandling och statsrådets nuvarande inställning inte pekar på någon ändring. Det var däremot hoppgivande att statsrådet säger i slutet av svaret att han kommer att följa frågan med uppmärksamhet och ta de initiativ som kan visa sig nödvändiga.

Jag skall försöka ge några skäl till att initiativ är nödvändiga.

En enskild människas integritet är något som vi måste slå vakt om. Det är också anledningen till att vi har en vittgående sekretesslagstiftning. Varför den inte omfattar dem som söker bostadsanpassningsbidrag är för mig svårförståeligt, även om jag inte har reagerat tidigare – statsrådet pekar på att ingen har gjort det.

Anledningen till min fråga är den oro och det obehag som de bidragssökande, människor med handikapp, känner när de vet att deras ansökningar och all dokumentation är offentliga.

Jag vill ge exempel på vad som kan hända: Intresserade skribenter kan få uppgifter inte bara om ärenden där bidrag har utgått utan även om sådana där avslag har skett. Försök har gjorts att göra reportage som hjälp vid förnyad ansökan. Detta kan synas behjärtansvärt, men det kan också medföra obehag för dem som är inblandade. Antalet fall kan tyckas marginellt, men det är inget skäl för att inte påtala att möjligheten finns.

Vi människor är förhoppningsvis måna om att inte lägga oss i våra medmänniskors liv i större utsträckning än vad de själva vill. Det kan dock – det vet både statsrådet och jag – inte uteslutas att undantag finns. Det smärtsamma för den handikappade är då att det inte bara framgår av de tillgängliga handlingarna vilken form av bostadsanpassning som görs utan också anledningen till anpassningen. Det är något som omgivningen absolut inte har att göra med. Och vad värre är: Uppgifter om anledningen till handikappet, om detta är ett sjukdomshandikapp, är tillgängliga för vem som helst. Detta kan aldrig accepteras.

Man frågar sig nu vad som kan hända om man skulle göra endast slutet, inte bakgrundsmaterialet, tillgängligt. Skulle statsrådet i en replik kunna ge hopp om att det blir en förändring?

Anf. 57 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag är rädd att vi inte kan åstadkomma någon längre debatt i den här frågan, eftersom jag tror att vi har precis samma utgångspunkt. Också jag tycker att den enskilde skall få bestämma huruvida hans identitet

skall uppges för andra eller om den skall kunna bevaras. Skulle det visa sig att handläggningen av bostadsanpassningsbidragen innebär att integritetsförhållanden som den enskilde vill ha skyddade utlämnas och att detta förekommer i sådan omfattning att det är ett problem, tycker jag att vi allvarligt skall överväga att ändra sekretessbestämmelserna.

Det var faktiskt så att sekretessbestämmelserna behandlades här i riksdagen 1982. I anslutning därtill gjorde föredragande statsrådet, Karin Ahrlund, en bedömning beträffande bostadsanpassningsbidragen. Hon fann då att det vid handläggningen av dessa bidrag inte hade förekommit sådana omständigheter att de motiverade en ändring av sekretessbestämmelserna. Som jag redan sagt har inte heller jag under den tid som gått sedan dess funnit att något sådant förekommit. Men vi har inga delade meningar på den här punkten, Kerstin Ekman. Jag skall som sagt följa utvecklingen med största uppmärksamhet. Skulle det förekomma fall där den enskilde vill bevara sin integritet om denna träds för när, är jag beredd att återkomma i ärendet.

Anf. 58 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för detta svar, och jag är säker på att statsrådet kommer att göra allt för att se till att de enskilda människornas integritet skyddas på bästa sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1984/85:466 om det aviserade forskningsprogrammet angående kvinnornas situation på arbetsmarknaden

Anf. 59 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Hugo Hegeland har mot bakgrund av vad som anförs i den nyligen framlagda propositionen 1984/85:130 om kvinnornas villkor på arbetsmarknaden frågat mig när delegationen för jämställdhetsforskning (JÄMFO) kan väntas få i uppdrag att utarbeta ett konkret forskningsprogram angående kvinnornas situation på arbetsmarknaden samt vad detta uppdrag då faktiskt kommer att innebära.

JÄMFO har fått i uppdrag att före den 1 september 1985 komma in med ett förslag till forskningsprogram som identifierar områden där mer kunskap behövs för att förbättra kvinnornas villkor i arbetslivet.

Programmet skall ha sin utgångspunkt dels i vad som anförts om kvinnors arbetsmarknad under avsnittet jämställdhetsforskning i 1984 års forskningsproposition, dels i arbetslivscentrums rapport den 13 februari 1985 med titeln "Kvinnokampanjen – en probleminventering". Denna rapport sammanställdes på uppdrag av arbetsmarknadsdepartementet. Utformningen av programmet skall ske i samråd med berörda myndigheter och forskningsorgan.

JÄMFO får disponera 200 000 kr. för dokumentation samt seminarie- och kontaktverksamhet för att få nödvändigt underlag till programmet.

Tisdagen den
26 mars 1985

*Om det aviserade
forskningspro-
grammet angående
kvinnornas
situation på arbets-
marknaden*

Anf. 60 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Gradin för svaret.

Min fråga, herr talman, föranleddes av att en uppgift i regeringens proposition nr 130 om kvinnornas villkor på arbetsmarknaden var felaktig. Det stod i propositionen att statsrådet "har givit JÄMFO i uppdrag, att med utgångspunkt från arbetslivscentrums rapport och i samråd med berörda myndigheter och forskningsorgan utarbeta ett konkret forskningsprogram angående kvinnornas situation på arbetsmarknaden".

Jag tycker att det är mycket märkligt att det i en proposition på bara 21 sidor plus bilaga förekommer en uppgift som man inte kan lita på. Under beredningen av dessa frågor hade ändå statsrådet enligt uppgift på s. 3 i propositionen samrått med cheferna för socialdepartementet, finansdepartementet, utbildningsdepartementet, arbetsmarknadsdepartementet, industridepartementet och civildepartementet samt med statsråden Bengt Göransson och Roine Carlsson. Mycket mer finns väl inte att samråda med, och ändå är uppgiften felaktig.

Här låtsas statsrådet Gradin om ingenting och säger att JÄMFO har fått i uppdrag att före den 1 september komma in med ett förslag till forskningsprogram. När har det skett? Har det skett i dag på förmiddagen? När delegationen för jämställdhetsforskning hade sammanträde den 12 februari kände man inte till något uppdrag. Det måste ha lämnats senare. Hur kommer det sig, fru statsråd, att en sådan felaktig uppgift lämnas i en proposition? Jag trodde att allting som står i en proposition måste vara korrekt.

Anf. 61 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Beslutet om uppdraget skulle självfallet ha tagits inför propositionens framläggande den 18 mars. Av praktiska skäl – bl. a. var jag bortrest – var det inte möjligt att ta det formella beslutet förrän den 12 mars.

Anf. 62 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Men kan inte statsrådet erkänna att man inte får göra på det sättet? Man får inte komma med felaktiga uppgifter i en proposition. Om det hade gällt finansplanen, som är en så tjock proposition, skulle jag ha ursäktat Kjell-Olof Feldt, men att det förekommer felaktiga uppgifter i en proposition på arma 21 sidor så att man inte kan lita på den, trots att det skett ett ingående samråd med andra departementschefer, tycker jag verkligen är höjden.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Föredrogs och hänvisades
Proposition och skrivelse
1984/85:154 till lagutskottet
1984/85:164 till trafikutskottet

14 § Föredrogs och hänvisades
Förslag
1984/85:25 till finansutskottet

Nr 106
Tisdagen den
26 mars 1985

15 § Anf. 63 TREDJE VICE TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas jordbruksutskottets betänkanden 25 och 26 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

16 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1984/85:140 Tjänsteexportfrågor

1984/85:152 Vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

1984/85:153 Fortsatt valutareglering

1984/85:159 Lag om kontroll av husdjur m. m.

1984/85:163 Barns ansvar för rättegångskostnader i mål om underhåll

1984/85:167 Ändring i lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar, m. m.

1984/85:174 Ändring i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling

17 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1984/85:28 Vissa vallagsfrågor (prop. 1984/85:119)

Skatteutskottets betänkande

1984/85:45 Realisationsvinstbeskattningen, m. m.

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1984/85:16 Studiesocialt stöd (prop. 1984/85:100 delvis)

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1984/85:10 Anslag till Arbetsmarknadsdepartementet m. m. (prop. 1984/85:100 delvis)

1984/85:11 Arbetsmarknadspolitiken (prop. 1984/85:100 delvis)

18 § Kammaren åtskildes kl. 16.46.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert